

Kulturális hadgyakorlat

Irta: dr. Szalay József

Katonáknál valamikor nagy szó volt a hadgyakorlat. Különösen ha a legfőbb hadur jelenlétében zajlott le. Hosszu készülődés előzte meg a legkiválóbb szellemi és fizikai erők latbavetésével kitervezett és végrehajtott hadijátékot, a komoly háboru elképzelését. Ami a magyar viszonyokat illeti, ma már ilyen stílusú és arányú hadgyakorlatok nincsenek. Ellenben éppen Szegednek jutott a szerencse, hogy egy olyan formájú hadgyakorlatnak lehetett a tanúja és élvezője, amilyenről sem a katonaság, sem a polgárság soha nem álmodhatott. A katonaságot ugyanis kényszerítő okokból, tehát kivételesen máskor is igénybe vették és használják a szoros értelemben vett rendeltetésétől eltérő célokra. Így aratási munkára, a természet és az emberek okozta katasztrófáknál, a közbiztonsági közegek megerősítésére. De hogy a katonaság közművelődési célra szolgáltatta volna szellemi és anyagi erejét, sőt hogy ezeket nemcsak kiegészítőként kölcsönözze a kultúrának, hanem hogy abban tényleges szerepet is vállaljon, arra aligha volt még példa. S ha volt is, úgy az csak annyira szórványos és kicsiny méretű lehetett, hogy nem léphette át a műkedvelősködés határát.

Szeged nagy magabizással vállalta a Szabadtéri Játékok és a Szegedi Hét rendezését. A kivívott eredmény örömeiből felocsudva hideg elmével állapíthatjuk meg, hogy a vállalkozás az elképzelés szépsége s a rendezők szakavatottsága ellenére is felettébb kockázatos volt. Nemcsak anyagilag, hanem erkölcsi szempontból is. Szerintem ezen az utóbbin volt a hangsúly s kell lenni a jövőben is. Ha Szeged ország-világ elé olyan nyolcnapos produkcióval áll ki, amelynek szintje nem emelkedik felül a sablonon, ezzel nemcsak a Szegedi Hét bukott volna el, hanem az ideédesgetett és csalódott közönség s a kritikások a konkurrens megítélése szerint is Szegedet erkölcsi vereség érte volna. Az anyagi veszteséget lassacskán ki lehetett volna heverni, de az erkölcsi csorba kiküszörléséig nagyon sok víznek kellett volna a Tiszán lefolyni. Szeged szellemi és erkölcsi teherbírása kiállta a próbát, mert nyolc nap alatt olyan értékeket tárt elő, amit előtte egy város sem. Bizonyára akadnak kifogásolnivalók, azonban ezeket jövőre a hosszabb lélegzetű és nyugodtabb atmoszférájú előkészítés kiküszöbölheti.

Végigtekintve a teljesítmények programján és az egyes teljesítményeket életre hívó tényezőknél, nyomban felülkelt a katonaság nagyarányú közreműködése és szereplése. Szinte felrobbantatlannak a közreműködés mozzanatai. A polgári és katonai rendezők tanácskozásai, iratváltásai, a parancsnoknak illetékes helyeken való nyomos eljárásai, a katonai rendelkezéseknek a legkisebb részletre kiterjedő s rajzokkal és írásos parancsokkal való precizizálása, a testi és technikai munkaerők százainak felhasználása, a kiállítási helyiségek, az eszközök és az anyagok bőséges és mégis gazdaságos rendelkezésre bocsátása mind olyan tényezők, melyeket csak vagy elijesztő összeggel, vagy semmi áron sem lehetett volna polgári erővel a Szegedi Hét szolgálatába állítani. A személyes szereplés, meg az ember tragédiája megrázó jeleneteiben, a zenés takarodóban, a frontarcosok zászlóavatásánál, a sportünnepélyben s a tiszai velencei éjben tört elő dominálól. Mindezeket aláfestette s a szemfárasztást felüdítette a fáradhatatlan honvédszenekar művészi játéka.

Joggal lehet tehát azt állítani, hogy az, amit a katonaság az augusztus 26-tól szeptember 3-ig tartó időt megelőzően és ezekben a napokban produkált kulturális hadgyakorlat értékű és jellegű. Sőt jelen volt, még pedig sokezer nyí fejjel a művészi teljesítmények legfőbb hadura: a nagyközönség is, amely a tapasztalatok fölött nemcsak teljes megelégedését nyilvánította, hanem szívében — ha ugyan még lehetett — előléptette a nemzeti hadsereget. Fette ezt abban a meggyőződésében, hogy úgy a haditechnikában, mint a kulturális finomságokban egyaránt otthonos parancsnok segítségével nyerte meg az ünnepségek erkölcsi csatáját.

A szörszálhasogatók fölvetett a kérdést, vajon meg lehetett volna-e a Szabadtéri Játékokat és a Szegedi Hétet a katonaság segítségével nélkül valóítani. Részben igen, de akkor sem úgy; részben nem, mert például a szenzációs katonai zenés takarodó rendezése polgári szereplőkkel egyszerűen lehetetlen. Ami azon-

ban az igenlő esetet illeti, a polgári tömegekben éppen az hiányzik, ami a katonáinknak legfőbb erénye: a fegyelmesség. Évek, évtizedek gyakorlata, mint azt az oberammergaui passiójátékok is bizonyítják, szinte csodát művelhet. Azonban minden igyekezet ellenére annak sincs a világon egyenlő értékű párja, legfeljebb jól-rosszul sikerült utánzása. Csupa színesszel bizonyára sikerülne magasabbrendű is produkálni, de vajon melyik magyarországi szabadtéri játék bírná költséggel két-háromszáz színésznek statisztaként való szerepeltetését.

Két üdvös következménye van a kulturális hadgyakorlatnak. Az egyik az, hogy a katonáknak, különösen a történeti énekekben való szerepeltetése pedagógiai értékű. Az az egyszerű katona a szerzett benyomásokat nem felejtje el, hanem falujába visszatérve, alkalma nyílik a nemes értelemben vett Hány Jánoskodásra s felcsendülnek ajakán a Hunyadi, Rákóczi, Kosuth idejébeli dallamok. Egyszóval környezet-

be is átülteti a Dóm-téri kultúra csiráit. A másik nyereség talán még fontosabb. A régi világban ugyanis szinte kötelező volt a hivatalos lakomák toasztjai során a polgárság és a katonaság közötti jóviszonyra poharat üríteni. Tudjuk, hogy ezek a szépen kicirkalmazott frázisok a bankett mámorával többnyire elröppentek. A Szabadtéri Játékok és a Szegedi Hét kézzelfoghatóan bizonyítják az ilyen fajta felköszöntők feleslegességét. Amikor a kultúra a polgárság és a katonaság érzelmvilágát és akaraterejét ennyire egybeolvasztotta, természetesen kell találunk, ha a „viszony” emlegetése az elhunyt multnak hazajáró szólamává fakul. Végre megértük, hogy a polgárságnak s a katonaságnak, e két nemzetalkotó és védelmező elemnek a magyar lélek sugallta egybeforrottságában gyönyörködhetünk s azt nemcsak közművelődési, hanem minden nemzeti cél javára az egyesült erők hatásosságával hasznosíthatjuk.

Fel kell emelni a Szegedet védő tiszai töltéseket

Árvízvédelmi megbeszélés a hétfői tanácsülésen

(A Délmagyarország munkatársától.) A város hatóságát egyre komolyabban foglalkoztatja az évről-évre fokozottabb mértékben jelentkező árvízveszedelem kérdése, amely a legutóbbi esztendőben annyira ért már, hogy a tennivalók sürgőssége vitathatatlan. A Tisza alsó szakaszán az tette veszedelmessé a helyzetet, hogy a felső Tisza környékén nagyobb arányú ármentesítések történtek. Borsodmegyében — mint ismeretes — több, mint hetvenezer holdas árterület szűnt meg és így az a hatalmas víztömeg, amely a tavaszi áradások idején ezen a területen oszlott meg mindaddig, amíg a Tisza medrében le nem vonulhatott, most egyszerre ömlik majd le az alsó szakaszok felé, amelyek egyelőre nem készültek fel erre a veszedelemre.

Az alsó Tisza mentén fekvő városok és községek már évek óta sürgetik a földművelésügyi minisztériumban az árvízvédelmi intézkedéseket, de mindezekig eredménytelenül. A minisztériumnak az az álláspontja, hogy a felső szakaszokon végzett ármentesítés és az alsó szakaszok árvízvédelme között semmiféle összefüggés nincs, a lokálisan mutatkozó, vagy várható bajok elhárítása tehát a helyi hatóságok, vagy érdekeltségek feladata.

Dr. S. o m o g y i Szilveszter polgármester néhány hónappal ezelőtt fölterjesztést intézett a földművelésügyi miniszterhez, akitől azt kérte, hogy az alsó Tisza mentén fekvő községek és városok árvízvédelmi tisztázása céljából hívjon össze országos ankétot. A miniszter a fölterjesztésre azzal válaszolt, hogy ha Szeged aggódik, hívjon össze ilyen ankétot maga Szeged, a földművelésügyi kormány a megbeszélésre majd kiküldi a maga szakértőit. Közölte a miniszter azt is, hogy a legutóbb megtartott vizsgálat eredményeképpen

Szegedet semmiféle veszedelem nem fenyegeti a borsodi ármentesítés következtében, de veszedelem fenyegeti a szegedi védőtöltések rongálódásai, különösen a szivattyutelepeken észlelt hibák miatt.

A hétfői tanácsülésen ezekről a kérdésekről már egész komoly formában volt szó. Berzenczey Domokos műszaki főtanácsos bejelentette, hogy a szivattyutelepeknél a múlt évi abnormálisan magas vízállás idején

aggasztó tünetek voltak észlelhetők.

Megállapították, hogy a szivattyutelepek nyomó-csővei nem kifogástalanok és nagyobb arányú igénybevétel esetén könnyen felmondhatják a szolgálatot. Eppen ezért sürgősen rendbe kell hozni ezeket a csöveket. A mérnöki hivatal számvetése szerint a csövek rendbehozása tizenkétezer pengőbe kerül és a munkát még az idén el kell végezni, hogy a tavasszal ne érhesse semmiféle meglepetés a várost. A csövek rendbehozása azért ilyen drága, mert a vízműtelepek 400 milliméter átmérőjű csövekkel dolgoznak és az üzemből lévő csövek súlya 140 métermázsa.

Berzenczey főtanácsos arra kérte a polgármestert, hogy az összehívandó alsótiszamenti

ankét előkészítése céljából hívjon össze előbb egy szűkebbkörű értekezletet, amelyre a mérnöki hivatalon kívül hívja meg a folyammérnöki hivatal és a szegedi ármentesítő társulatok képviselőit. Ez a bizottság fogja megállapítani azt, hogy kik kapjanak a nagy ankét meghívót.

A műszaki főtanácsos előterjesztését érdekes vita követte. A polgármester elmondta, hogy mi keltette föl az alsó Tisza környékén az aggodalmat. Borsodmegyében ezelőtt, a Tisza balpartján egy két kilométer széles árterület volt, amely minden évben víz alá került. A területet nemrégén ármentesítették, azóta ez a föld mezőgazdasági művelés alatt áll, az ármentesítés következtében azonban a Tisza víztömege átszorult a jobboldali partokra, ahol

hatvanezer holdat borított el magasabb vízállások idején.

Ezt a hatvanezer holdat a múlt évben ármentesítették, legutóbb már nem is került víz alá, de elborított a Tisza vize helyette valamivel följebb tizenháromezer holdnyi olyan terület, amely korábban sohasem került víz alá. Most ezt a tizenháromezer holdat is ármentesítették a múlt évi inségmunkák keretében.

A közel százezer hold ármentesítésének következményei csak ezután lesznek érezhetők Szegeden

és általában az alsószakaszok mentén. Az árvízveszedelem a polgármester szerint csakis a töltések emelésével lehet elhárítani.

— Legalább egy méterrel kell emelnünk a várost védő töltéseket — mondotta a polgármester —, mert különben előbb-utóbb bejön a víz és elpusztítja a várost.

Berzenczey Domokos ezzel szemben kijelentette, hogy a mérnöki megállapítás szerint a töltések emelésére nincsen szükség.

— Teljesen elegendő, ha a Stefánia falát betonpadokkal megtámasztjuk, ez körülbelül egyméteres töltésemelésnek felel meg. Sokkal fontosabb a meglévő töltések és árvédelmi berendezések hibáinak, sebeinek orvoslása, köztük elsősorban a szivattyutelepek nyomó-csőveinek rendbehozása.

— Nagyon félek — mondotta a polgármester —, hogy nem lesz elég, hogy egyszer mégis csak elviszi ismét a víz Szegedet, ha nem most, ha nem a mi életünkben, de később...

Végül a polgármester megadta a fölhatalmazást a szivattyutelepek rendbehozására.

Intézet, iskolai farisnyák, gyermek kőfőtkabátok, nagy választékban.

Cusztig Imre

Széchenyi tér 2. Tisza szálló mellett.